

RÁDIÓ Más szemmel

Pár hónapja szolid bírálat-tal illettem a rádió műsor-szerkesztését amiatt, hogy olyan műsorok szava, mint a Bagolyé vagy a Mérlegé — a késő esti, sőt éjjeli sugár-zás miatt —, a jelentőségük-kel és a mondandójuk fontos-ságával arányosan veszít a súlyából. Magyarán: a rázós témák, a gondolatgazdag be-szélgetések hallgatásából so-kan kirekesztődnek. Most kénytelen vagyok visszavon-ni a bírálatot. Legalábbis részben. Nem azért, mintha e két műsor veszített volna színvonalából, vagy nem kí-vánkozna ma is nagyobb hallgatóság elé, hanem mert — ilyen gyorsan változik az élet — nappal is telítve van a rádió pár hónapja még ké-nyesnek minősített riportok-kal, feldolgozásokkal, nap közben is a dolgok elevenébe vág; így aki bírja az éjszaká-zást, annak is jut politizáló frissességből, a tabudöntöge-tésből. Mostanában inkább már csak a hallgató felada-ta, s felelőssége nő: mára olyan helyzetbe jutott, hogy *ténylegesen* választhat. (És ez a választás nem szorítko-zik a rádióra, bele kell kul-culálnunk a hihetetlenül megszorított írott sajtót, nemkülönben a televíziót.)

A Rékai Gábor szerkesztet-te e havi Mérleg péntek esti első másfél órája, fél tizen-egyőtől éjjelig, az általam vá-lasztott műsorok közé tarto-zott egészében és részleteiben is. Ha az elhangzott blokkok között további választás szükséges, akkor az első he-lyekre a Hanák Péterrel és az **Eörsi Istvánnal** folytatott beszélgetést teszem.

A történészprofesszor Ha-nák, aki néhány hónapos NSZK-beli előadói körútjáról érkezett vissza, kvázi külső megfigyelőként mond véle-ményt a hazai változásokról, illetve „nyugati” szemmel néz ránk. Mondataiból a legin-kább megszívlelendőnek azt a történelmi tapasztalatot kell tartanunk, amely szerint Magyarország a Nyugatot csak a saját biztonsága és fogyasztói nyugalma szemszö-géből érdekli, s hogy ezért sem szabad újabb és újabb illúziókba ringatnunk magun-kat. Ebből adódik azután a következtetés: a kitörés je-lenlegi helyzetünkből, s itt már Közép-Európa szocialis-ta országai mind érintve vannak, alapjában csak ön-erőből lehetséges; a térség a különböző mélységű és jelle-gű válságaiból, ha ki akar lá-balni, csak önmagára szá-míthat. Ez az önerő, a sa-ját erőre támaszkodás érvé-nyes az olyan, égető kérdés megoldására is, mint a nem-zetiségi probléma.

Közbevetőleg: a Mérleg be-

vezető riportja lélegzetelál-lító beszámoló volt Karabah-ból, a szovjetunióbeli nemze-tiségi villongások ez idő sze-rint első számú tűzfészkéből, amely most éppen csak izzik — lángját a hegyi terület moszkvai központ alá rende-lése, meg feltehetőleg az ör-mény földrengés sokkja idő-legesen oltotta ki —, de bár-mikor kitörhet ismét. Igazi megoldás pedig itt is kell, életbevágóan szükséges, és remény is van hozzá: föl kell adni régi tabukat, és méltá-nyosan elvárni az igazság-talanságok és bűnök szálaít, amelyeknek „elsírnítására” két különböző kultúrájú, val-lású, vérmérsékletű nemzet, az azerbajdzsán és az örmény között valójában még csak kísérletet sem tettek évtize-dekig azok, akiknek ez köte-lességük lett volna.

Lehet, hogy harmadik meg-oldást, megoldásokat kell ta-lálnunk? **Eörsi István**, a ha-zai utolsó évtizedeket ele-mezve, a riporter kérdéseire, erre a következtetésre jutott. Összevetvén a mostani álla-potunkat az 1956-ban kiala-kulttal (hiszen nem kevesen érzik: a levegő ugyanolyan robbanó feszültséggel teli, mint harminchárom évvel ez-előtt), ma több reális esélyt lát a békés megoldásra. Ma többeknek több a veszíteni-valójuk, míg 1956-ban általá-nos volt az elnyomorodás, to-vábbá egy magyar robbanás, amely senkinek sem az érde-ke amúgy sem, legfőként el-lentétes volna a két vilá-grendszer és a két nagyhata-lom általános közeledésével. Végül is **Eörsi** is valami olyasmit mond — szerintem —, amit Hanák Péter, amikor azt taglalja, hogy sosemvolt helyzetre (ilyen a miénk) sosemvolt megoldásokat kell találni. Harmadik, közbülső szituációkra harmadik megol-dásokat. Ilyet pedig, ezt már én érzem így, nyilván csak saját magunk találhatunk ki. Önerőből, önmagunkra tá-maszkodva.

A megoldáskereséshez a Mérleg külső példák bemuta-tásával is hozzásegítette a hallgatót. A Hyde Parkról tudtuk meg az igazságot (a tévképzetekkel szemben sem nem a kifejezője, sem nem a letéteményese az ottani de-mokráciának), és — a többi között — a vezetők rotációjá-nak eredeti módjáról kaptunk információt egy izraeli ki-buc (talán mondani sem kell, hazánkból gyermekként ki-vándorolt és magyarul jól be-szélő) titkárától.

A Mérleg más szemmel vi-lágította át jelenünket, mint ahogy azt nagy általánosság-ban mi még tesszük. Ez a más szemszög viszont csak hasznos lehet nekünk.

T. L.